

Novella

Tibold féltizenkettőkor még mindig olvasott. Tehette, másnap vasárnap volt, nem kellett irodába mennie. Fejét öklére támasztotta, úgy kísérete tekintetével a sorokat. Vagy időnként beletúrt hullámos, gesztenyebarna hajába, s több szálát összefogva, csendesen sodorgatta. Úgy mint valamikor gyermekkorában, tanulásközben. Hoszszúkás, sápadt, férfias arca megfeszült az érdeklődéstől. Fölötte megnyugtatóan világított a háromágú ebédlőcsillár, s békésen hintette fényét a barna bútorokra.

Az idő is kedvezett az olvasásra, mert odakünn állandóan esett az eső, nem vékony pókhálósálakon ereszkedve, hanem sűrűn, szinte összetapadva, úgyhogy az éjjeli csendben behallatszott, amint a ház körüli járdát paskolja halkan. Az épületfalak körülbástyázták és megsokszorozták a csendet, melyet legfeljebb egy-egy önkéntelen sóhaj vagy halk nyöszörgés zavart néha, Máriáé, Tibold szép, fiatal, barnaszemű feleségéé, aki a szomszédos hálóban aludt, félig betámasztott ajtó mögött, hogy fény ne érje.

Ekkor történt, hogy odakünn egyszerre dörömbölni kezdett valaki az előszobaajtón, oly türelmetlenül, sürgetően, mintha pillanatilig sem várhatna.

Tibold fölkapta fejét.

— Ejnye! Ki lehet a kései látogató? — Hiszen senkit sem vártak, s különben sem szokták őket ily későn felzörgetni.

Mégis fölállt — ne döngesse az odakünn várakozó oly veszettül az ajtót, s ne ébressze föl Máriát. De ő már fölijedt, álom-pókhálósan fölült ágyában s riadtan kérdezte:

— Mi az, Béla? Ki dörömböl odakünn?

— Mindjárt megnézem. Biztosan mást keresnek, csak eltévesztették a sötétben az épületet — mondta Tibold megnyugtatóan.

— Vigyázz magadra — óvta, intette aggódóan Mária — s be ne eressz akárkicsodát.

— Ne félj, vigyázok — válaszolta férje, s kilépett az előszobába, majd fölkatintotta a villanyt, melynek szétáradt világosságában — a fehércsipkés ajtóablak mögött — egy kalaptalan, esőtől csapzott, zilált tekintetű férfit pillantott meg. Csak akkor ismerte föl, mikor megszólalt:

— Tibold úr, nyissa ki az ajtót és eressen be!

Nicsak! Bontó Márton, a gyár egyik volt munkása, akit már évek óta nem látott, s aki idült alkoholizmusában egyre lejjebb csúszott embermivoltában.

— Mit akar, Márton, ily későn? — kérdezte.

— Tibold úr, eressen be, mert üldöznek, nyomomban vannak — sürgette Bontó, s csunya, zavaros, savószínű szemével nyugtalanul tekintgetett maga köré.

— Megbolondult, Márton? — mondta Tibold, aki nem tudott Bontónak hinni, mert nagy hazudozónak ismerte. — Ugyan ki a fene üldözné? Éppen magát.

— Engem! — felelte Bontó. — S ha nem hiszi, ide nézzen!

S fölmutatta könyökig mezitelen, ingcafatos balkarját, mely egy vér volt, úgyhogy rossz volt ránézni — s a vér folyton csurgott, csöpögött.

De Tiboldot a látvány hidegen hagyta. Nem érzett sem viszolygást, sem iszonyatot. Részvétet még kevésbé. Az járt eszében, hogy Bontó biztosan betörésre vetemedett, mert pénz kellett neki talra s rajta vesztett. Most bizonyára üldözik, nyomában vannak, s még azt kívánja tőle, hogy bujtassa, rejtgegye. Elvégre — ki tudja — mit követett el? Hátha embert is megtámadott? Bár ezt nem tartotta valószínűnek, mert gyávának ismerte. De bármi is állt bűnlajstromán, nem akarta beereszteni, mintahogy arra sem vállalkozott volna, hogy kiszolgáltassa, üldözői karjába lökje. Csak menjen tovább istenhírével!

S kifigyelt az éjszakába, hogy nem hall-e közeledő lépteket. De csak az eső paskolta halkán a fák és a bokrok leveleit, s odébb, a parkban álló telep utcai házainál, az ebek ugattak bomlottan. — Mi a fene lehet velük — töprengett Tibold — hogy ily veszett csaholást csapnak? Csak nem jöttek mégis Bontó után a parkba?

De Márton nem hagyta nyugton. Már a kilincset verte, úgy sürgette, hogy ajtót nyisson. Közben ingcafatos karját is fölemelte, könyökénél szorítva, mintha a vérzést akarná csökkenteni.

Tiboldnak, akarva-nemakarva, látnia kellett a véres karbunkót. Mert ökle, kezefeje is csupa vér volt. Ám akkor sem érzett viszolygást, inkább mérlegelő tárgyilagossággal nézte s éledező felelősséggel.

Szabad-e csakugyan hagynia, hogy egy ember elvérezzék? Még ha akármilyen rongy, még ha bármit is követett el. Nem emberi kötelessége, hogy segítsen?

S elhatározta, hogy beereszti. Még, ha nyomában volnának, még ha üldöznék is. Beereszti, bekötözi s elküldi.

Átcsapta hát a kallantyút és kizárta az ajtót.

Felesége a hálóból tiltakozva kiáltotta:

— Be ne engedd, Béla!

De Márton akkor már bent volt. Véres karját úgy tartotta, mint valami ványadt gyereket.

Mária nem állhatta tovább, házicipőjébe bújt, s könnyű, selyemhálóingben odament az ajtóhoz. Ott vállig meztelen, telt, hófehér karjával a csontsárga ajtóra támaszkodva, tágranyílt szemmel nézett ki az előszobába.

— Ó, hiszen vérzik — mondta mindig sajnálatrakész női részvétellel.

Majd Bontó lábai elé siklott a tekintete.

— A parkett is csupa vér . . .

S kezével önkéntelenül homlokához nyult. Jaj, hogy fogja majd fölmosni, mikor annyira undorodik az embervértől? — gondolta. — Pedig korán reggel föl kell mosnia, hogy be ne rágódjék a parkettbe. Nem várhat, míg valakit keríthet.

De ura ekkor Bontót már a konyhába irányította, hogy lemossa karját és bekösse. Onnan szólt ki:

— Hozz, kérlek, gézt és tiszta fehérrongyot!

Mária megfordult, visszatért a hálóba, vágott egyikből is, másikkból is, a benzines üveget is magához vette és a konyhába sietett. Ott, vigyázva, hogy az elcsurgott vérbe ne lépjen, vállára omló hamvasszőke hajával, megállt az ura mögött és nézte, hogy mossa minden undorodás nélkül a föl-fölszisszenő ember karjáról a vért.

— Kérem a rongyot! — szólt hátra az ura, leszorítva vele Bontó mosdó fölé tartott felsőkarját, hogy a vérzést csökkentse.

— Most pedig kérem a gézt!

— Nem mosod le előbb benzínnel?

— Nem.

Tibold végre elkészült, rendbehozta a mosdót, s odament a víz-csaphoz, hogy kezet mosson.

Bontó, furcsán pislákolva, még mindig féldoldalt állt. Mária csak részben láthatta arcát, s bizalmatlanul nézte.

— Ismered talán? — kérdezte némán, tekintetével, kezét törölő férjétől.

Bontó Márton — válaszolta az hangosan. — Gyárunk egyik volt munkása.

— Mi történt vele, miért vérzik a karja?

Ura megrántotta vállát.

— Azt ő tudja megmondani.

— Üldöztek, kérem, — fordult Bontó alázatosan Tiboldné felé, csunya, gyulladással, savószínű szemével, kerülve az egyenes, nyílt nézést. — Hárman üldöztek — mondta téveteg, kapkodó tekintettel. Majd idegesen előkotorta cigarettadobozát, rágyújtott, s a jobbszemét összehúzva, nagyot szippantott.

— A nyári vendéglőtől üldöztek — folytatta füstölve. — Már akkor figyeltek, mikor 500 dinárosból fizettem a cigarettát. Utána mindig a nyomomban voltak.

Tibold egyetlen szavát se hitte. Bontó és az 500 dináros! Mikor sose volt pénze. Mert amit keresett, úgyszólván utolsó dinárig elitta. Felesége alig látott belőle valamit. Csak úgy tartotta fenn magukat, hogy ő is dolgozott. Ezért minden érdeklődés nélkül nézte.

Már megint mesél — gondolta — már megint kitalált valamit. S szegény naiv Mária minden szavát készpénznek veszi. Szinte megigézetten tapad szájára, s úgy várja, mi mindent fog mesélni.

— S hogy sebesült meg? — szakította félbe.

— Ahogy futottam, s át akartam mászni az árkon túl a drótkerítésen, késsel vagy mivel a karomhoz vágtak.

— Aztán nem a drótkerítés hasította föl a karját, hogy tilosban járt és szöknie kellett? — tudakolta Tibold gúnyosan.

— Nem, nem, kérem! — tiltakozott Bontó, leszegett tekintettel. — Azok közül vágott meg valaki — s beteges idegességgel ismét nagyot szippantott cigarettájából.

— Nem hiszem én ezt a mesét, Márton, maga valahol rosszfát tett a tűzre, s ott járta meg.

De Bontó, zavaros tekintetét kapkodva, égre-földre esküdözött, hogy nem csinált semmit, s üldözői közül látta el valaki.

— No jól van, Márton — mondta Tibold. — Minthogy azonban már nem üldözik, s én karját is bekötöztem, menjen most haza, reggel pedig újrakötözésre orvoshoz. Nekünk elég volt az éjszakai zavarásból.

S elindult az ajtó felé, hogy Bontót kiengedje.

Ő azonban nem mozdult.

— Nem megyek, Tibold úr, az éjjel itt maradok — mondta elszánt nézéssel.

— Itt, nálunk, a lakásunkban? Szó sincs róla! Hogy én maga miatt egész éjszaka virasszak? Hogy gondolja azt?

— A konyhában ülnék — mondta Márton csökönnyösen.

— Seholy, megmondtam! Bekötöztem, menjen!

Bontó megmakacsolta magát. Ő bizony nem megy! Hogy ráleső üldözői karjába fusson?

— Hát kerüljön másfelé! Van más út is, nemcsak a rendes.

De Márton maniákusan kitarzott amellett, hogy ott marad. Azt hajtogatta, hogy sehol sincs biztonságban. Tibold végülis megsokalta s ráripakodott:

— Azonnal elmegy! Egy percig sem tűröm itt tovább! Induljon!

S balkarját fogva, az ajtó felé vezette. Végre sikerült tőle megszabadulnia.

Bontó azonban nem ment tovább. Kijelentette, hogy leül a lépcsőre, s ott marad hajnalig.

— Megbolondult? Ebben az esőben? Hiszen bőrig ázik! — igyekezett őt Tibold meggyőzni.

De Bontó konokul kitarzott, hogy ott marad. Közben már a harmadik cigarettára gyújtott, s ideges szívással, a park megvilágított része felé tekingetett, hol mintha árnyak mozogtak, imbolyogtak volna, s a kutyák folyton veszettül ugattak.

— Ott vannak — bökött arrafelé fejével.

— Hol? — kérdezte Mária, csöppet kihajolva.

— Ott — mutatott balkezeivel néhány bókoló árny felé, melyek szélhajtott ágak is lehetek. — Nem tetszik hallani a kutyákat? — kérdeze, idegesen szíva cigarettáját, úgyhogy a vége vörösen parázlott a szurokfekete éjszakában.

— Akkor minek cigarettázik? — mondta Mária. — Hogy meg-lássák és idejőjjenek? Oltsa el azonnal! Nem hallja? — Szólj rá te is, Béla! — fordult urához.

— Nem hallotta: oltsa el!

De Márton nem hagyta abba, még nyugtalanabban, még idegebben szívta cigarettáját, s közben folyton előre tekingetett.

Tibold végre türelmét vesztette.

— Azonnal oltsa el! — szólt rá erélyesen.

Ez használt. Márton kivette szájából a cigarettát, s a vizes köhöz nyomta.

Tibold erre behúzta az ajtót és bezárta. Nem akart többé Bontóval foglalkozni, bár nem volt neki egészen mindegy, hogy künn ül a lépcsőn, kötéssel, és ázik. Dehát mit tehetett ellene? Feleségét is aludni küldte.

— Én még fennmaradok, olvasok és virrasztok — mondta megnyugtató szándékkal.

Mária hát visszafeküldt. De az átélt izgalmak miatt csak nehezen aludt el. Tibold tovább olvasta a regényt, noha nem oly figyelemmel, mint rendszeren. Gondolatai vissza-visszatértek Bontó makacs, csökő-

nyös viselkedésére, melyet nem tudott megmagyarázni. Mert azelőtt gyávának ismerte, aki sohasem mert szembeszegülni. Közben rá-rápillantott az órára, melynek mutatói lassan a kettő felé közeledtek.

Künn még mindig változatlanul esett. — Bizonyára Bontó is elúnta s hazament — gondolta. De nem volt kedve, hogy kinézzen s erről meggyőződjék. A veszett sötétben — ki tudja — nem ólálkodik-e valaki csakugyan a ház körül. Majd csak elmúlik a reggelvárás.

Két óra múlhatott, mikor Bontó odakünn egyszerre rugdalni kezdte az ajtót s bomlottan kiáltotta:

— Tibold úr, eressen be, itt vannak!

Ő azonban bármily riosztó volt az éjszaka csendjében a hang, nem hitt neki. Tiltakozott ellene a józansága. Különben is fontosabbnak tartotta, hogy feleségét megnyugtassa, mintsem hogy kiszaladjon. Mária ugyanis fölriadt, s a félelemtől féláljultan feküdt ágyában.

— Úgy félek, Béla — mondta haját simogató urának.

— Ne izgasd magad — kísérelte Tibold megnyugtadni. — Nincs odakünn senki, csak Bontó elúnta az esőt, s most ily trükkkel akar visszajönni. Azt hiszi megszanom, ajtót nyitok és beeresztem. Arra azonban várhat. Majd elveszem mindjárt a kedvét, hogy ily zenebonát csináljon.

— Az Istenért, ne menj ki! — fogta meg kezét Mária, de ő szelíden kifejtette.

— Ne félj, nem megyek ki, nem nyitok ajtót, csak kiszólok.

— Azonnal menjen innen, mert holnap átadom a rendőrségnek! — kiáltott rá Bontóra az előszobából.

De nem tudta megfélemlíteni.

— Nyissa ki, mert betöröm! — kiáltotta vissza.

— Csak azt próbálja meg!

— Itt vannak, azonnal nyisson ajtót — segítség, segítség!

De Tibold nem engedett. Bármennyire is rémes volt a kiáltozás az éjszakában, nem tudott hinni Bontónak. Ha meg valóban utána jöttek, csak nem bolond, hogy azokat is magukra szabadítsa. Csak az hiányzik, hogy a lakásban életre-halálra összeakaszkodjanak. Még egyszer megkísérelte, hogy Mártont elhallgattassa. De mivel nem sikerült, ott hagyta és visszatért az ebédlőbe. Majd csak elúnja — gondolta.

Márton erre még vadabbul esett neki az ajtónak. Úgy rugdalta, ráncigálta, rángatta, hogy Tiboldnak komoly aggodalmai támadtak, vajjon kibírja-e?

Nem marad más hátra — határozta el ekkor magát — minthogy a szomszéd segítségét kéri, akit az éjszakai dörömbölés és eszeveszett

kiáltozás bizonyára fölébresztett. Néki van mégis fegyvere, ráíjeszthet Bontóra, megfutamíthatja, s üldözőit is, ha valóban ott ólálkodnak. Kinyitotta hát az ebédlő ablakát és kikiabált:

— Szomszéd! Szomszéd!

Kiáltását meg kellett ismételnie, mig végre jelentkezett. Meglepetésére gyöngé, megviselt hangon.

— Megkérem, jöjjön át fegyverével, mert betörik az ajtónkat — kiáltott hozzá.

Szomszédja mentegetődzve válaszolta:

— Nem tehetem, nem tudom, hányan vannak ott.

Hm, hát mégis ólálkodnának a ház körül? — S csendesen betette az ablakot.

— Átjönnek? — tudakolta megnyugtatót váróan felesége.

Nem válaszolt azonnal. Azon gondolkozott, mit mondjon. Mert a valóságot nem közölheti. Még azzal is izgassa? De mialatt töprengött, kívülről, a szomszéd ház irányából, két puskalövés hallatszott. Utána, az előszobafelőli oldalon: trappolva elvágató léptek. Mintha vashalkanccsal verte volna elrohantában valaki a járdát. Majd hirtelen csend. Csak az eső halk, síri paskolása.

— Mi történt? — kérdezte Mária az újabb ijedtségtől dermedten.

— Nem tudom — válaszolta férje határozatlanul. — A szomszéd lőhetett, s megfutamíthatott valakit. Mindjárt megnézem.

— Maradj, várj, a lámpát pedig oltsd el! — Félek... Ilyen éjszaka.

— Pedig most már nincs okod rá, — mondta az ura meggyőződéssel. — A puskalövés segített. Mégis kimegyek, utánanézek.

— Jaj, vigyázz!

— Ne félj, nem gyujtok lámpát.

Pár pillanat múlva visszajött, becsukta az előszobaaajtót és fölkattintotta a villanyt.

— Odakünn csend, a kutyák már nem ugatnak, a lépcsőn senki, csak az eső esik még, de az is szűnőben — számolt be feleségének.

Másnap tudták meg, hogy Bontó nem csupán náluk zörgetett be, hogy nyissanak ajtót, hanem valamennyi telepeslakónál. Mindenkit azzal sápasztott, rémített, hogy hárman üldözik, nyomában vannak, halálrakeresik. Természetesen senki sem merte beereszteni. A szomszéd se, pedig neki volt odahaza fegyvere.

Azon az éjjel alig hunyták le a telepen a szemüket. Mindenki kialuvatlanul, elgyötörtén, megviselt arccal ébredt. Korareggel aztán egymást látogatták, hogy megtárgyalják az éjszakai rémségeket.

Tiboldékon kívül mások is erősítették, hogy valaki elrohant ablakuk alatt. Volt, aki az üldözők vágató lépteit is hallani vélte. Annyit mindenesetre megállapítottak, hogy Bontó Márton rettegésében vagy valakitől üldözve, elszáguldott a telepről. Vad rohanásában az országút felé vett irányt, mert az arra lakókat is fölriasztotta. Tanakodtak, hogy hová lett, mi történt vele?

Félhétre hozzájuk is eljutott a hír, hogy az éjszaka egy teherautó halálragázolta az országúton. Egy állomásról érkező telepi maga is ott volt, s részletesen számolt be az esetről. Elmesélte, hogy embercsődület vette körül a színhelyet, ahol a rendőrség akkor hallgatta ki a nagyban szitkozódó gépkocsivezetőt.

— Mit tehetek róla, magyarázta, kezével hadonászva — hogy egyszerre csak kirentott a mezőről, s egyenesen az autó elé szaladt, úgymint nem lehetett se kitérni, se fékezni. Ilyet épeszű nem csinál, csak örült!

— Csak meg kell nézni a bekötött balkarját, melyen átütött a vér — folytatta. — Hátha ez nem ragadta ki magát valahonnan, a fejemet teszem rá! En nem vagyok idevalósi, de a falubeliek biztosan meg tudják mondani, kicsoda.

A rendőrök mindent fölírtak — mesélte tovább a telepi — aztán átkutatták a zsebeit, de nem találtak semmi mást, mint gyufát, cigarettát, valami iratot, meg az igazolványát. Abból sillabizálták ki, hogy Bontó Mártonnak hívják, s hogy munkás.

Ő is látni akarta, de annyira körülállták, hogy csak sár- és vérizamos fejét pillanthatta meg, meg alvadt vértől összecsomósodott fakószőke haját.

Még tovább is mesélt, de Máriának ez is elég volt! Többé semmit sem akart hallani Bontonról, akinek haláláért magukat is felelősnek érezte. Mert ha nem zavarják ki az éjszakába, mikor minden áron benn akart maradni, talán még mindig él.

— Győrünk, Béla — szól megviselten urához.

Csendben ott hagyták hát a többieket, s lehajtott fejjel hazafelé indultak.